

Predčasné voľby, masťné fl'aky po sudcoch a „piata kolóna“

Denník N

13. septembra 2023 8:37

Autor je predseda Súdnej rady Slovenskej republiky

Predčasné, opakované alebo regulárne voľby do parlamentu sú bežnou agendou v prevádzkovaní každého štátu. Demokratického a právneho štátu. Platí to aj pre urýchlené voľby koncom septembra 2023.

Najväčší záujem sa pred voľbami sústreďuje na voličky a voličov. O ich priazeň a volebný lístok súťažia mnohí. Ozajstné politické strany a hnutia, ich imitácie alebo dokonca ich karikatúry.

V tejto vzrušenej a – ako vidno – značne napätej atmosfére sme svedkami kadejakých snáh, pokusov a omylov pri zbieraní percentuálnych bodov. Máva sa programami, heslami, poskytujú sa sem-tam silné a razantné vyhlásenia. Hemží sa to sľubmi. Reálnymi, pochybnými, zavádzajúcimi, všeobecnými, ba až z Alenkinej ríše divov.

A škandalizujú sa, občas dosť nevyberane, politickí protivníci. Klamstvá a dezinformácie sa vyskytujú s nebývalou frekvenciou.

Sudcovia v predvolebnom virvare

Sudkyne a sudcovia majú právo voliť a byť volení. Právo hodiť volebný lístok do urny je ako pre ostatných všeobecné, rovné, priame a vykonáva sa tajne. Kandidovanie na kandidátnej listine politickej strany alebo politického hnutia vo voľbách do Národnej rady by však bolo už porušením základných povinností sudcu. Vylúčené to nie je, ale ohrozí sa kariéra v talári.

Zákon súčasne zakazuje sudcom aktívnu politickú činnosť.

Takže v dňoch pred voľbami majú sudcovia „voľno“. Kampaň sa ich netýka. Ide o štandardný stav rešpektovaný súdnym stavom bez osobitných výkyvov.

Ale tiež s morálnym nárokom na to, aby sudcovia neboli žiadnym spôsobom zaťahovaní do predvolebného hurhaja.

Nestalo sa.

Hrozby jednému sudcovi sú vyhrážkami celej justícii

Septembrové predčasné voľby sú tuším už desiate v novodobej histórii Slovenska. Ale prvé, pred ktorými počúvame z úst niektorých politikov a ich stúpencov vážne mienené útoky na pôsobenie, ba až existenciu vyšetrovateľov, prokurátorov a sudcov. Zámerne nepíšem, niektorých. Ak sa totiž aktívny politik vyhráža jednému sudcovi, tak hrozí vlastne celému sudcovskému stavu. Pravda platná aj pre prokurátorov a vyšetrovateľov (prosím o prepáčenie Ernsta Hemingwaya, prispôobil som si trochu motto jeho fenomenálneho diela „Komu zvoní do hrobu“).

Objasním. Významný predstaviteľ politickej scény sa verejne vyhráža čelným predstaviteľom spravodlivosti. Nezostane po nich ani masťný fľak. Jeho slová sa dajú vnímať jediným spôsobom. Ako návod aj pre druhú, tretiu, ikstú úroveň politiky. Ak celoštátne účinkujúci potentát maže zo sveta niektorých ľudí v sudcovských a prokurátorských talároch, potom okresní, krajskí alebo regionálni prívrženci takto horiaceho politika nezaváhajú. Nájdu si svojich sudcov, prokurátorov i vyšetrovateľov, ktorí im „ubližujú“. A začnú pracovať na ich diskreditácii a odstraňovaní z verejnej služby. Príklady priťahujú.

Horká historická skúsenosť inšpiruje

Nezveličujem. Máme historickú skúsenosť. Previazanosť Štefana Harabina, jemu blízkych ľudí v súdnych budovách a aj v súdnej rade s politikmi. Vládcami, ktorí sa neštítali deformovať uplatňovanie súdnej

moci. Dôsledok? Rad zavše šokujúcich prípadov šikanovania sudcov na všetkých úrovniach. Profesionálna, ba až ľudská likvidácia. Svojevolné rozvrhy práce. Disciplinárne konania s vymyslenými previneniami. Zastráňovanie, vplývajúce na výsledky súdnych konaní. Ponižujúce odmeny pre „neposlušných“, horibilné peniaze pre verných. A odpustky pre „našich ľudí“. Bez ohľadu na to, čoho sa v talári dopustili. Ovládnutie takých inštitúcií, akou bola a je súdna rada (len na pripomenutie, nominácia Moniky Jankovskej ako názorná ukážka). Tak sa vytvorila živná pôda pre šokujúci zážitok z trestného stíhania takmer dvoch desiatok sudcov v rokoch 2019 – 2020. Pre korupciu, zasahovanie do nezávislosti, ohýbanie práva, zneužívanie právomoci.

Zdá sa, podľa odhodlaných rečí časti politickej scény, ktorá bola a je zasiahnutá aktuálnymi trestnými stíhaniami a odsúdeniami svojich nominantov, kolaborujúcich prívržencov v oblasti spravodlivosti, že existuje temné odhodlanie túto históriu využiť ako inšpiráciu.

Ohradiť sa alebo nie?

Vyhlásenia o vyvodzovaní zodpovednosti voči niektorým sudcom sú tvrdé, agresívne, cítiť z nich pomstu a zadúšajúcu dávku nenávisti.

Tak čo na to povedať?

Môže sudca – jeden, dvaja, viacerí – v predvolebnom čase nahlas a verejne povedať „nevoľte politikov a kandidátov, ktorí sa vyhrádzajú súdnej moci, sudcom oddaným spravodlivosti len preto, že konajú nezávisle, nestranné a spravodlivo“?

Alebo je taký „návod“, ako voliť, presnejšie nevoliť, vyhradený, napríklad záujmovému združeniu sudcov, ktoré podľa zákona má za cieľ presadzovať a ochraňovať práva a záujmy sudcov, ich nezávislosť?

Prípadne by sa súdna rada ako ochrankyňa sudcovskej legitimacy mohla ohradiť voči tomu, že po niektorých sudcoch po voľbách nezostane ani mastný flák?

Bez ohľadu na to, či k takým reakciám dôjde alebo budú všetci zdržanliví, je podľa môjho názoru očividné, že sudca, skupina sudcov či záujmové združenie a súdna rada by adekvátnou odozvou na prejavy plné osobnej

nenávisti nekonali politicky a nezasahovali do slobodnej súťaže politických strán a hnutí.

Oprávnenosť takej odpovede, hoci v rušnom predvolebnom období, vyplýva zo známeho poznatku. Slová nevraživosti samej osebe by boli neškodné, akurát by dokázali uraziť. Ale máme viacero príkladov, keď verbálna agresivita prešla do fyzických napádaní. A to je to posledné, čo by sme mohli v justícii potrebovať.

Všetci za jedného a žiadna „piata kolóna“

Krátko je nutné zamyslieť sa nad tým, o čo sa môžu politickí dobrodruhovia, ktorí sa otvorene aj menej adresne vyhrážajú sudcom a sudkyniam, pokúsiť, ak sa do ich rúk dostane reálna moc.

Nepochybujem, že na odstránenie nepohodlných služobníkov spravodlivosti v širšom zmysle slova sa využijú možné aj nemožné prostriedky. Právne i faktické. Formálne legálne, v skutočnosti protiústavné. Deštrukcia inštitúcií, disciplinárne konania, spochybňovanie sudcovskej spôsobilosti, hrabanie sa v súkromnom a rodinnom živote. Systematické oplúvanie v bulvári a dezinformačných médiách. Kopírovanie takzvanej poľskej cesty, sčasti aj maďarského modelu podriadenia si súdnictva politickej moci, hoci ako to potvrdzujú rozsudky Súdneho dvora EÚ, také modely sú cestou do neprávneho štátu.

Zďaleka však nemusia uspieť. Sú dva rudimentárne predpoklady, aby nezostávali masťové fľaky po niektorých sudkyniach a sudcoch.

Rozhodujúca je jednota, solidarita a konzistentné postoje vo vnútri justície. Trochu nadnesene povedané, ak sa bezprávne a kriminálnym spôsobom hrozí jednému sudcovi, ozvať by sa mali všetci. Jednotlivo, skupinovo, cez záujmové združenie, sudcovské rady, formácie predsedov súdov.

Druhý predpoklad je poučením z nedávnej harabinovskej éry. Súvisí s prvou požiadavkou. Vytesnenie „piatej kolóny“ v samotnom chode súdnej organizácie. Tých, ktorí by pre tridsať strieborných boli ochotní opäť kolaborovať, vychádzať v ústrety pochybným požiadavkám politikov, odobrovať účelové disciplinárne stíhania, chváliť organizačné zásahy

odstavujúce nepohodlných sudcov z pozícií zákonných sudcov. A falošnú kolegiálnosť považovať za východisko pri ochrane sudcov pred oprávnenou kritikou a zákonnými dôsledkami pri ich pochybeniach.

„Piatou kolónou“ by nemala byť ani súdna rada

Žiada sa ešte dodatok. V čase, keď bolo zrejmé, že budú predčasné voľby koncom septembra 2023, sme v stálej etickej komisii súdnej rady uvažovali o prijatí nového etického kódexu.

Od členky súdnej rady D. Jelínkovej Dudzíkovej som dostal mail (mám ho v archíve a bol adresovaný aj ostatným), v ktorom požadovala, aby sme prijímanie takého aktu odložili po voľbách. Po nich sa budú podľa nej meniť šiesti členovia súdnej rady – zjavne myslela na tých, ktorých nominovali Národná rada a vláda.

Takže máme čakať na nových členov súdnej rady. Po voľbách. Určených novým parlamentom a čerstvou vládou. A to nebudú, ako nás táto členka súdnej rady – a nielen ona – častuje hanlivým výrazom „politickí nominanti“? Alebo to budú prijateľní politickí členovia súdnej rady? Ťažká schizofrénia. Ale nebezpečná tým, že zmena politických pomerov by mala podľa všetkého priniesť takých politických aktérov v súdnej rade, ktorí by mohli otvoriť stavidlá aj pre implementovanie teraz hlasno vyslovovaných hrozieb konkrétnym sudkyniam a sudcom.

Trochu optimizmu na záver

Verím, že po predčasných voľbách sa nebudú vyháňať žiadni sudcovia. Nebudú po nich ani mastné fláky. Iste, len ak justičný svet bude dostatočne pevný a odolný voči zákonodarnej a výkonnej moci, solidárny vo vzájomných vzťahoch a navždy vylúči zo svojho stredu akúkoľvek „piatu kolónu“.